Ч. 183 (12.549). Львів, вівторок 19. серпня 1930. Oплата почтова уплачена ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Загроза національному шкільництву.

Залюбки чванимося: маємо „Рідну Школу", „Просвіту", „Пласт", маємо сітку кооперативних і економічних установ і організацій, „Луги", „Соколи" і т. д. — отже ростемо! Скрізь іде організаційна праця в народі, на всіх ділянках його культурного життя.

Безперечно, ступінь культури народу творять його організації. Чим більше їх є, тим краще представляється його життя, тим більше воно управильнене й доцільне. Бо всі ті організації нормують життя народу, скріплюють його внутрішню силу, творять одну збірну мету й волю зажити кращим життям. Але поза цією зовнішною дійсністю не вглядаємо як слід, як ті установи, що опіраються виключно на жертвенности загалу, дають собі раду з тими обовязками, що загал вложив на них, а час і обставини видвигнули як постулят необхідности.

Зпоміж усіх культурних освітних установ, що сповнюють у нас велику виховну працю, вибивається на перше місце „Рідна Школа" з цілою низкою своїх ріжнородних шкіл і виховних заведень. Її місячні видатки є більші, чим разом взяті видатки всіх інших культурно-освітних установ в тому часі.

Орґанізоване громадянство, що слідкує за потребами нації, каже: „Рідна Школа" — необхідна; її роля для виховання чергових поколінь велика. Кожний, що бував на рідношкільних святах, що дещо більше поцікавився рідношкільним життям, вглянув в методи виховання рідношкільної дітвори, мусів ствердити цей величезний додатній вплив рідношкільного виховання на формування душі дітвори, її національного світогляду.

„Рідна Школа" з її сіттю шкіл і виховних заведень перетворилася силою обставин в кузню національної свідомости; тисячі нашої дітвори виховується в ній на розумних, характерних і національно-свідомих громадян, майбутніх творців і провідників народнього життя.

І в розумінні ваги цього національного виховання, орґанізоване громадянство відносилося все з повним довірям до праці „Рідної Школи" та опінило і опінить її не тільки з моральною, але також матеріяльною підтримкою.

В останньому часі допомога громадянства для „Рідної Школи" дуже змаліла, хоча її видатки на вдержання істнуючого і розбудову будучого шкільництва та виховних заведень постійно зростають.

З Головної Управи „Рідної Школи" повідомляють про важке матеріяльне положення Товариства. Довідуємося, що край прислав на потреби „Рідної Школи" в місяці серпні ледви 2.434.81 зол., коли самі біжучі видатки „Рідної Школи" в цьому місяці досягають 30.782.91 зол., на покриття яких нема найменших фондів. Платні вчителям, підмоги школам, належитости в Касі Хорих, Пенсійному Інституті, податок — це все ще незаплачене. Допомога Америки в кводі 204.24 дол. пішла на покриття відсотків від позички, затягненої в свому часі в „Земельному Банку" на платні учительства, отже не на біжучі видатки. Річ ясна, що коли „Рідна Школа" не отримає негайної допомоги, то можуть нас заскочити небажані з погляду національного інтересу несподіванки в ділянці рідного шкільництва.

Поруч *громадянства* обовязок постійної допомоги тяжить на наших *економічних установах і організаціях*. Вони в першу чергу є покликані до цього, щоби праця в „Рідній Школі" не стрічалась з матеріяльними клопотами. *Центральні кредитові й економічні установи з цілою низкою своїх філій в краю, поверх двома тисячами кооператив — мусять створити матеріяльну основу нетільки для правильної праці „Рідної Школи", але взагалі для цілого нашого культурного життя.*

Жертвенність тих установ на наші народні цілі зясуємо в окремій статті. А зараз закликаємо громадянство до присилки датків на „Рідну Школу", якщо не хочемо стягнути на себе пятна сорому і несеріозного трактування найважніших справ, якими є справи рідного виховання.

В часі наступу на все, що в нас зорґанізоване, українське громадянство мусить з особлившою увагою віднестися до справ „Рідної Школи" й доложити всіх зусиль, щоби вона могла правильно розвиватися. „Рідна Школа" не сміє спинити своєї праці ізза матеріяльних клопотів!

В обличчі стільки зовнішніх загров — матеріяльні трудноші не сміють бути найбільшою загрозою нашому національному шкільництву!

Московська політика українським коштом.

Конґресова декорація. — Чужим коштом. — Дві розвязки національного питання. — Роля нашої національної інтеліґенції.

Одною з поважних причин нещасливих вислідів дотеперішньої боротьби українського народу проти московської навали було те, що українська інтеліґенція все ще не спромоглася зясувати собі суть московського більшовизму. Як один з прикладів того, якими манівцями блукає українська думка на цьому полі, можна хоч би згадати, що деякі українські журналісти вважають інтернаціоналізм малощо не синонімом більшовизму. В дійсности більшовизм є лише **новою фазою в розвитку московського націоналізму.** Тезу цю ілюструє незвичайно яскраво XVI конґрес більшовицької партії.

Конґрес цей, який більшовицькі писаки з цинізмом наївности оголосили святом братерства радянських народів, є епохальною мобілізацією сил московського шовінізму. Представництво Української соціялістичної республики на конґресі було лише злиденною декорацією, бо українців було тут щось понад 8 проц. з усіх присутніх. Бучні промови про братерство народів у межах Союзу є підготовкою до дальшої централізації під всемосковським прапором. Одно за другим скасовуються міністерства та інші декорації Української республики. Скасування округ викидає рештки українського урядництва, що ховалися досі в урядовій периферії. Українське населення ставлять під безпосередній догляд районових урядів. Організацію ДПУ збільшують додатковими формаціями. Московські реформи започатковані на Україні харківським процесом переводить ударним порядком.

На Україні починається нова доба московської господарки. Десять років підготовчої праці більшовиків на Україні минули. Майно українського селянства пограбовано до тла, частину його вкладено в промислові підприємства більшовицької держави на Україні. Переважну частину селянства втиснули до колективів. Засаду невільницької праці переведено на селі так-же безоглядно як і в місті. Всі підприємства централізовали під безпосереднім московським проводом. Українізація позбулася по думці більшовиків всіх небезпечних національних чинників з українського руху. З України видушено все, що більшовики потрібували для внутрішньої організації московського більшовизму, тепер її мають ужити для цілей дальшої більшовицької експанзії.

Не треба забувати, що більшовизм без України не лише не міг би стати тим, чим він є, а й ледви чи міг би взагалі повстати. Шовінізм живиться визиском чужої нації, а Україна-ж була першим великим полем для попису московського націоналізму. Здобуття України більшовиками має у своїм наслідку розвиток тогож самого московського націоналізму й тої-ж самої експанзії, яку розвинула Московщина після опанування України в початку XVIII. віку.

Вже саме знищення самостійности української держави та приєднання її до більшовицького центру змінило становище більшовиків у межах московської нації супроти тих партій, що стратили наслідком нещасливої війни ціле надбання Московщини від часів Петра Першого. Якби мадярські більшовики спромоглися були відбити від сусідів землі корони Стефана, розвиток мадярського комунізму був би цілком інший. Більшовицькі експерименти занадто дорогі, щоб переводити їх коштом лише власної нації. Більшовизм замкнений у межах одної нації втрачає всякий сенс і мусить вигаснути в короткім часі. Це знають більшовики дуже добре й всі зусилля їх спрямовані тепер на розвиток війська та підготування війни. Кошти цієї війни має платити таж сама нещаслива Україна, що постачає більшовикам все потрібне для розвитку їх експанзії.

З української території вирізують більшовики автономні польські, молдавські і всякі інші райони, де витворюють центри для поширення більшовизму в сусідніх державах. З українського селянства можуть видушувати більшовики засоби поживи для свого війська, не дуже обтяжуючи московського населення. Українські копальні вугілля та заліза дають московському урядові спромогу легкого зброєння. Цілу правобережну Україну призначають більшовики тереном майбутньої війни. В разі нещасливого висліду воєнної авантюри можуть більшовики заплатили за свої поразки новим шматком української території, як вони зробили це в Ризі. Сучасний зріст московського шовінізму та експанзії загрожує таким чином Україні не лише всіми страхіттями війни, а й територіяльними втратами.

У звязку з іншими приготуваннями до війни дуже симптоматичне є стримання індустріялізації України на користь прискореного розвитку уральського металюрґічного центру. Про зворот цей (рішений у тіснійшім гурті Сталіна) не були очевидно поінформовані українські комуністи, що підносили на конґресі свої жалі про брак коштів на українську індустрію. Тимчасом у поінформованих німецьких колах відомо, що більшовики почувають себе непевно на українській території й заходяться горячково розбудувати Урал для потреб військового постачання.

Коли Україна сама по собі є, так мовити, обєктивним чинником небезпеки війни на сході Европи, то протибільшовицька боротьба на Україні, наскільки вона ведеться свідомо, є чинником субєктивним. Десятиліття більшовицького панування на Україні показало яскраво, що більшовики так-же мало як і інші московські партії здібні до співжиття з іншими націями в одній державі. Треба припустити, що доба держав національностей остаточно минула, міжнаціональні відносини в Радянськім „Союзі" є у всякому разі доказом цього.

Історія знає два найбільш доцільні способи розвязки національного питання — староримський та новітній англійський. Перший полягає в тім, що оселі непокірного народу руйнується, а недобитки його розселюється на чужій землі. Цей спосіб уживали в незначних розмірах турки в часі світової війни в деяких місцевостях для розвязання вірменського питання, а позатим він мало уживаний з огляду на недостачу вільних земель та вартість поневоленого населення для господарства побідної держави. Англійський спосіб розвязки національно-державних питань бачимо в Канаді, Південно-африканській республиці, Ірляндії, Єгипті і т. ін. Більшовики вишозичили від англійців зовнішні форми розвязки національної проблеми й намагаються під їх покришкою осягти результати староримських метод супроти поневолених народів. Покищо більшовики розпорошили центри української інтеліґенції та понищили й позасилали частину свідомого українського селянства.

Переслідування української інтеліґенції, якого найкращим зразком є харківський процес позбулося решток ідеольоґічних чинників з українсько-більшовицької боротьби. Спроби

Єфремова та інших обвинувачених на харківському процесі доказали виразно неможливість якоїсь поважної органічної та організованої національно-державної праці під провокаторським режімом ДПУ. Це мусять собі добре замітити ті еміґранти, які з европейського зихветку пропонують українському населенню демократичні форми боротьби проти московської окупації. Україна перебуває в стані оборони, отже мусить пристосуватися до метод боротьба напасників. Позбавлений одноцільного інтелігентського проводу протибільшовицький рух на Україні захований в масах населення й розвивається стихійно, керований тимчасовими необхідними умовинами та загальними національно-політичними гаслами; разом з тим він набирає постійно революційний, часом руїнницький характер.

Пасивний спір селянства та робітництва, саботаж, льокальні повстання, напади на більшовицьких функціонарів, підпали колективізованих господарств та інші акти обурення та розпуки є головними зовнішніми прикметами сучасної боротьби населення проти більшовиків. Що одностайність цього руху в багатьох випадках може заступити найкращу організацію, доказує нам сучасним приклад бойкоту паперових більшовицьких грошей переведений українським селянством, який викликав поважну господарську крізу в цілім союзі і примушує російський уряд щонайменьше подбати про постачання найбільш потрібних засобів ужитку для українського села, отже змінити напрям виконання пятилітки.

Одностайність форм протибільшовицького руху на Україні забезпечує йому національно-державний характер, який збільшує та обставина, що більшовицька влада постійно збільшує свої централізаторські тенденції, бо не може спуститися на місцеві елементи в справі поборення українського руху.

Українська ірридента могла би бути чинником світового миру, ослаблюючи сили московської експанзії, з другого-ж боку вона примушує більшовиків прискорити виконання своїх займанницьких плянів, не чекаючи аж вони ослабнуть. І тут протибільшовицький рух на Україні є безумовно чинником, що збільшує небезпеку війни на сході Европи.

Погром української інтелігенції більшовиками позбавив у значній мірі український рух його орґанізаційного проводу, але зріст цього руху робить все більш пекучою потребу ідейно-програмового проводу й звертає погляди українського населення на українські інтелектуальні центри поза межі Радянщини, себто на політичні центри Західної України та еміґрації. Після 10 літ радянської пропаганди на Західній Україні можемо тепер спокійно ствердити, що вона не змогла зруйнувати цього національного українського центру. Отже змагання царської Росії здобути Галичину зростає тепер у більшовицькій Московщині тимбільше, чимбільше зростає вплив ідейного проводу Західньої України на цілу Соборну Україну.

М. Данько.

„Це лев, а не собака".

Дещо про волинське самоврядування — з нагоди теперішніх виборів.

(Від нашого кореспондента).

Луцьк, 14. серпня 1930.

I.

Північно-західні землі живуть під знаком виборів до самоуправних установ. Питання про самоврядування є одним з найболючіших питань на наших землях. А проте говориться про них дуже мало. І не тому лише, що наше громадянство байдуже до самоуправних справ. Є інші, навіть глибші причини, а першою з них є те, що фактично *жадного самоврядування в нас нема.* Є замість нього як не фікція, то в кожному разі якийсь страшний дивогляд. Як сойм, спаралізований з боку, не може викликати в населенні запалу й творчих сил, так само не може викликати зацікавлення, запалу й сил той паралітик, що зветься самоврядуванням.

Наше самоврядування нагадує ту анекдотичну картину льва, під якою маляр підписав: „Це лев, а не собака". Під нашим самоврядуванням теж потрібний підпис: „Це самоврядування, а не політично-адміністраційне урядування".

Особливо важко доглянути в сьогоднішніх ґмінних (на Волині „ґміна" й „громада" не є поняттями тотожніми. — Ред.), соймикових і міських самоуправних установах дійсне самоврядування земств з часів московського абсолютизму. Тодішній продукт царату був ідеалом у порівнанні з сьогоднішнім республиканським „самоврядовим" витвором.

Земства й міські „думи" були справжніми автономічними самоуправними орґанами, на чолі яких стояли виборні незалежні люди. Те, що на чолі соймиків стоять функціонарі політичної влади — старости, а на чолі воєвідських рад — воєводи, цілковито позбавляє ці органи самоуправного змісту, залишаючи громадянству пусту шкаралупу.

Щоб зрозуміти в повній мірі ненормальність такого стану річей у соймиках і воєвідських радах, уявім собі на хвилину варшавський сойм, на чолі якого стояв би — міністр внутрішніх справ, а над ним ще хтось, хто затверджував би ухвалені соймом бюджети й взагалі давав би такому соймовому „маршалкові" завдання, які він мусів би виконати, як послушний урядовець, незалежно від волі населення.

Старости в моменті виконування обовязків голов соймиків є лише політичними службовиками, що мусять добре памятати директиви згори, бо від цього залежить їхня службова карєра та просто їх життєва екзистенція.

В наслідку такої конструкції повітове самоврядування є орґаном політичної влади й виконує політичні завдання. Колиб староста в моменті головування в соймику й хотів бути лише „автономістом" то зараз попав би в колізію з своїм службовим зверхником — воєводою. Так сталося в луцькому повіті, де соймик вніс скаргу на воєвідський уряд за скреслення деяких позицій у бюджеті й вставлення нових. Колізія очевидна.

На північно-західних землях надає соймикам особливого політичного характеру ще розпорядження ґенерального комісаря східних земель, яке є архидивоглядом, що міг зродитися лише в воєнні часи й то на колінї. Одначе цей дивогляд ще живе й дає політичній владі можливість використовувати його для надання самоуправним установам своєрідного характеру.

Власне цим розпорядженням б. ґенерального комісаря старости користуються для того, щоб усувати з самоуправних орґанів небажаних їм обранців народу. Маємо такі випадки: Ґмінна рада обірає таких-то членів війтом, заступником та лавником. Старості, допустимо, не подобався лавник. На підставі одного параґрафу розпорядження ґенер. комісаря староста лавника звільняє й цим усуває його цілковито з ґмінної ради, бо на його місце до ради вже ввійшов другий.

Політична робота вимагає гроша, а гріш цей може дати самоврядування. Через те, що вся політична робота на наших землях іде в напрямі ослаблення української культури й зміцнення польських культурних впливів, то самоврядування, будучи де-факто політичним орґаном, часто служить цій роботі своїми грішми, стягненими з нашого населення у вигляді податків.

М-Р Е. Ю. ПЕЛЕНСЬКИЙ.

Осип Маковей.

СПРОБА ЛІТЕРАТУРНОЇ ОЦІНКИ.

(В пяту річницю смерти.)

(Докінчення*).

Ціла низка сцен і подій компонована Маковеєм на зразок „Куми Журби".

Найважніші ріжниці випливають з одмінних психічних структур обох поетів.

Герой „Залісся" — квієтист. Нічого він не зробив, живе для себе, другим може щось поміг би, але аж тоді, як уладить „свої власні діла", що при його вдачі ніколи не станеться. Хоча він молодий, повторює: „Спокою бажаю..." або: — Я песиміст?!... Мені здається, що більшого оптиміста нема! Що попадаю від часу до часу в зневіру, то не диво; та проте охота до життя, до красного життя, хочби в невеликих достатках у мене є дуже велика". Це філістерство, це квієтистичне наставлення героя повісті до життя.

Маковей нераз повторяв „Спокою бажаю", а як тихо і кволо пливло життя на селі в священичих домах у мин. столітті — пригадувати не треба.

Досі наведено кілька схожостей між постатями і сценами „Залісся" і „Куми Журби". Їх є багато більше. Але є й ріжниці. Перша, найважніша це той квієтистичний світогляд, що з його ані сліду не має в повісті Зудермана. За світоглядом і де друге: брак акції. Залісчани нічого не роблять, коли в Мюсені йде завзята, кипуча праця. Навіть дивно стає, що автор „Залісся" скрізь пише, що хтось щось хоче робити, а ніколи не напише, що хтось щось зробив, хоча до цього треба письменникові однаково багато енерґії (і чорнила)... Третя ріжниця вийшла сама собою, бо інше є німецьке село від нашого. Характер галицького села, де побіч українців-селян живе поміщик-поляк і корчмар-жид, далі війт, що піддержуваний адміністраційною владою, йде їм на руку, цей характер села вимагає деякого політичного освітлення. Це й є в „Заліссі". Не міг теж Маковей лишити на боці весь просвітянський рух, що в цьому часі широким покотом пішов по галицьких селах.

Інша є теж композиція. Зудерман своєю повістю обхопив майже трицять літ. Маковей лише півтора (1891—2). Через це Маковей і не взяв зразка із композиції „Куми Журби". Вийшло це на шкоду „Заліссю". Композиція і будова цієї повісті невдатна, „Залісся" не дає враження якоїсь продуманої творцем цілости: пребагато тут епізодів, що розсаджують твір, а з основними сюжетами часто не мають нічого спільного. Хибою повісті є також довжезні теоретичні розмови й промови та такіж міркування автора. І все це при дуже слабкій акції.

В загальному, хоч „Залісся" не має літературної вартости, лише деяку як документ доби, воно відіграло деяку доволі видну ролю в нашій літературі. Коли навіть оставити на боці те, що до сьогодні радо читають цю повість, то мати-мемо інші явища. Можна нарахувати хоч з десяток повістей де є більше чи менше замітний вплив „Залісся". „Філістер" Журбенка, „Забобон" Л. Мартовича, „Під небом півдня" В. Бирчака, „Під тихий вечір" і мабуть „Веселка над пустарем" Б. Лепкого, „Панич" А. Чайківського, „Курилася доріженька" Р. Купчинського — ось найважніші.

Деякі сюжети „Залісся" розроблював Маковей окремо. Ще в 1894 р. ці самі погляди про сімейне життя висказав у поемі „Дитина", епізод про Соломонову „Пісню пісень" опрацював як фейлетон і оголосив окремо. Мотив про камінні ломи стрічаємо в оповіданню п. н. „Добрий інтерес".

Про знайомих, про цілу суспільність на прикінці XIX. в. можна було писати так, як у „Заліссі" писав Маковей, представляти по змозі безсторонно їхнє тупе животіння, або можна було глядіти на це все „прижмуреним оком" сатирика. Писав про них уже так Маковей у своїх поезіях, про цих, що „духом бідні". Але є одна основна розбіжність. У давніщих поезіях часто відзивається одна нотка: зневіра в себе, що викликає насміх над собою. Тепер поет іронізує з суспільности.

Пише тепер Маковей здебільша невязаною мовою. Праця в редакціях кількох часописів (від 1891 р.) вимагала цього. Техніку сатиричного нарису — свого улюбленого жанру — засвоює Маковей так само, як техніку новелі — перекладає твори добрих майстрів.

В сатирах дає Маковей передовсім типи Так як і інші, чи то артистичні засоби, чи мотиви, раз-у-раз вертають деякі, питомі його писанням типи. Ріжні вони, але коли йде про їхню психіку можна повторити слова автора з одного листа до Ревуна:

„Наш типовий політичний Дон Кіхот, чоловік, що береться до поважних справ без поважного приготовлення; се дурисвіт з патріотичними фразами на устах, блягер і очайдух, котрий знає, що в нас можна багато зискати, а нічого не втратить". Маковей зумів цей тип як слід змалювати в своїх оповіданнях. У сатирах виявляє він обсерваційний хист, що є основною передумовою вартости цього роду літератури.

Вже перша Маковеєва друкована поезія є доволі викінчена. А від цього часу можна без перерви слідити за розвитком таланту, спершу повільним — десь до 1894 р. — потому чимраз то скорішим і буйнішим. Маковей працює багато над собою, а вислідом цього є і під оглядом кількости та якости замітні досягнення. На прикінці 1897 р. кинув він редаґування щоденників, що вимагали від нього епічних писань (фейлетонів, новель, оповідань, повістей) з огляду на загальний брак співробітників. Поспіх журналістичної роботи був очевидний. Всеж таки є між ними цінні твори, як „Серна", „Клопоти Савчихи", чи „Казка про невдоволеного Русина".

З того часу переходить Маковей до редакції „Літературно-Наукового Вістника". Літературний місячник дав змогу звертати більше уваги на літературне оформлення творів, дав місце для розвитку потроха нехтованої останніми літами (1895—7) лірики.

В травні 1889 р. був Маковей ураз із Франком у Карльсдорфі за Сколем, в липні ц. р. в Дильові за Лютовиськами. Ніколи до цього часу не бачив він гір, тим-то зробили вони на його величезне враження. Велич природи і гір, розмови з Франком злилися в одне непереможно сильне враження. Це й є в деякій мірі ґенезою фільософічного світогляду поета, що є в основі збірки поезій „Гірські думи". Це траґедія людини й світа, пережита поетом, над міру сумна до краю безнадійна, але заразом чудова й гли-

*) Гляди чч. „Діла" 167—174.

Для здійснення цих цілей у бюджети вставляються непропорціонально великі допомоги для численних польських організацій, що мають виключно полонізаційні завдання. Отак т-во „Школьна Мацеж“ протягом трьох років одержала в податкових грошей 154 тисячі золотих. „Кулка рольнічі“ одержують утримання для своїх агрономів у замаскованій формі діет за виїзди і т. д.

Все-ж для цієї явно-політичної акції треба мати якесь законне прикриття у вигляді більшости у ґмінних радах і в соймику. За що більшість саме йде боротьба підчас виборів. Але ця боротьба не нагадує взагалі боротьби угрупувань громадянства за свої впливи на громадську господарку. Ні! Тут є інші угрупування: польське, до якого належить також адміністрація, — з одного боку, та українське з другого. Через те, що польське населення складає дрібненький відсоток населення Волині, то провести польську більшість до ґмінних і соймикових самоуправних установ може доконати лише адміністрація. І таких чудес дійсно доконує. Коли де в ґмінній раді доконати цього чуда не вдається, то до послуг є відповідний параґраф розпорядження ґенерального комісаря східних земель.

Про ті сили, за допомогою яких доконується чуда творення польської більшости в ґмінних радах, можна би написати цілу книжку, під нагоовком „На східних кресах нічого нового“.

Подам лише один факт. В одній ґміні вибірали управу (війта, заступника й лавника). Один поляк хотів голосувати за українців. Секретар, щоби не допустити до цього, затримав цього поляка підчас голосування у своїй канцелярії. Українці запротестували й зірвали вибори. Ображений секретар гукнув до команданта, щоб арештував цих радних. Українці склали протест. На це дрібний поміщик-осадник, б. полковник, отверто й публично заявив українцям:

„Протестуйте — не протестуйте, нічого з цього не вийде. Владу в руках мусимо мати ми, а для того мусимо мати більшість“.

І сталося так, як він сказав.

Те саме сталося і в інших місцях.

А коли вже є своя більшість, тоді вже гроші на одні організації забезпечені, а на інші згори вже викреслені.

Чи при таких умовах не є потрібний напис: „Це самоврядування, а не політ.-адміністраційне урядування“?

В. Островський.

бока. У всій збірці нема двох поезій однаково збудованих, а кожна будовою дібрана до тексту й настрою.

Цікаво, що ніхто з критиків Маковея не згадав про цю збірку.

На весну 1899 р. Маковей дістав стипендію за виїзд у наукових цілях до Відня. У Відні збирає він матеріяли до походу Османа на Буковину і боротьби під Хотином 1621 р. та займається творчістю буковинських письменників: Воробкевича Федьковича й Кобилянської.

На тлі доби перших правильних козацько-турецьких боїв за часів Сагайдачного виведена акція „Ярошенка“. „Ярошенко“ подібно як „Залісся“ не є монолітом. Це радше картини, епізоди і фрагменти, при цім акція дуже собі простенька. Повість подобалася молоді, хоча вона не має великої літературної стійности, все-ж належить до найкращих творів для юнацтва в нашій літературі.

Підчас війни написав Маковей цілу збірку нарисів, звичайно настроєвих, то повних іронії. „На ріжні лади — писав він — змінювалися наші почування підчас війни, однак завсіди горою була у нас думка: **Tua vita, mea mors**. Не дамося!“ Цікаво, що Маковей став оптимістом. Війна велике лихо, але він бачить шлях ратунку. Вилічать світ нові люди, нові громадяни, не на добробуті, а на ідеалах мистецтва.

„Кроваве поле“ дорівнює глибиною „Гірським думам“. Багато тут чуття пережитого всіма фібрами душі, траґічного суму, гіркої іронії.

Підчас війни змінився Маковеїв раціоналістичний світогляд; він просто кепкує собі „з ученої Европи“ — для нього всім є чуття, мистецтво. Як виходить із його листів, він цінить передовсім свої лірики, хоча критики їх недоцінювали.

Його багату літературну спадщину можна звести до кількох спільних знаменників. Він передовсім лірик; у прозових творах лише те справді вартісне, що перенизане в нього чуттям, ліричним настроєм. Окрема цінна сторінка його творчости це сатира, що представляє звичайно загальні типи; в цьому велика її стійність. Перше місце займе він серед письменників, що малюють наш міщанський побут.

Закарпаття.

10-ліття читальні „Просвіти“ в Білках другим краєвим святом.

Читальня „Просвіти“ в Білках на Закарпатті святкувала 10-літний ювилей свого істнування дня 2. і 3. серпня 1930. року. Виділ читальні приготовив це свято дуже старанно. Дня 2. серпня відіграно комедію на 2 дії „Щасливий чоловік“ заходами членів читальні й учеників з Білок. По представленню виступали ґрупи танцюристів із танцями „Катерина“, „гопак“, „козачок“, „коломийка“, „аркан“, а також відспівано декілька пісень. Вже на це представлення зійшлося багато гостей з цілого Підкарпаття так, що саля була переповнена своєю і чужою публикою.

На другий день рано поприїздило багато людей то возами, то залізницею, а з ближчої околиці приходили пішки. На Службі Божій співав хор підкарпатських студентів з Праги, а по Службі Б. прибула також орхестра із Сільця. Від церкви рушив похід в числі понад 1000 душ під жовто-синіми прапорами на подвіря горожанської школи, де відбулося свято.

Свято відкрив голова Петро Фірцак, котрий привитав гостей і передав слово д-ру Михайлові Бращайкові, якого нарід привитав бурливими оплесками. Д-р Бращайко привитав збори від Матірнього Т-ва „Просвіта“ в Ужгороді та взивав у горячій промові до праці за кращу долю народу. Окрім того промовляли ще: Іван Білинець, котрий пояснив ціль „Просвіти“, Ст. Бокотей, що говорив іменем антиалькогольного кружка при „Просвіті“ та взивав членів до боротьби з алькоголем, Іван Ігнатко, який говорив про 10-літню працю „Просвіти“ в Білках, Іван Тимканич, котрий взивав до культурної і народньої праці, Василь Потушняк, котрий у своїй гарній бесіді представив тяжку працю „Просвіти“ і змалював, серед яких перешкод її ведеться.

Потім слідували привіти делеґатів, а то п. А. Шереґія від пражських студентів, п. Устіяновича від філії з Берегова, п. А. Ворона від філії „Просвіти“ в Рахові, а дальше витали заступники „Просвіт“: В. Бичків, Великі Лучки, Севлюш, Заріче, Вел. Раковець, В. Копаня, Черна, Веряця, Ільниця, Кивяжд, Луково, Іршава, Кос. Поляна, Росішка й ін. Окрім того прочитано телеґрами, між ними також від Тов. „Просвіта“ у Львові та від „Січей“ в Рахові і в Перечині. Іменем підкарп. пластунів витав свято п. Іван Роман, іменем Тов. „Каменярі“ інж. Бейловарій, а від тов. абстинентів п. Бігун.

Після того відбувся вибір виділу читальні. Головою вибрано Петра Фірцака, заст. голови Петра Дірія, секретарем Івана Ігнатка, касієром Петра Білинця, бібліотекарем Петра Ігнатка. Заступниками виділових вибрано: Олександра Месароша і Петра Фірцака старшого.

Від 2. год. пополудні була народня забава на подвірю гор. школи. У вечері відограли пражські студенти пєсу „Нова ґенерація“. Представлення вдалося прекрасно.

Це провінціональне свято „Просвіти“ було в дійсности *другим краєвим святом*, котре наглядно доказало, що наш нарід свідомий того, хто він є, чого він хоче та що ніякі ворожі сили не зможуть відорвати його від рідного українського ґрунту. Помимо ренеґатства бувшої мадяронської інтеліґенції та нищення національного духа, помимо ворожих змагань денаціоналізувати і нищити нас матеріяльно й морально, не сила їм спинити ріки в біґу, не сила скувати живої душі і живого слова, не сила вбити тих, що хочуть жити. Почуття своєї гідности, самосвідомість, самопевність і віра у свої змагання — це характеристична риса того свята, котре сміло можна назвати селянським святом, бо уладжували його майже виключно селяни своїми силами і своїм знанням. Виділові читальні, котрий складається із самих селян, без одного інтеліґента честь і слава за те, що він зробив своїми силами. Головно п. Ів. Ігнаткові, секретареві читальні та п. Петрові Фірцакові, голові читальні, честь за їх труди і витревалість у народній праці. Честь також і всім їх помічникам та тим гостям, що злетілися із усіх усюдів звеличити свято десятьлітнього істнування народньої читальні. („Свобода“).

Присутній.

Кемаль Паша уступає з проводу партії.

З Анґори пишуть, що президент Туреччини Кемаль Паша зголосив свою димісію із керівництва турецької народньої партії. Цей крок вчинив він тому, щоби зберегти невтральність у завзятій боротьбі президента міністрів Ісмед Паші і лідера ліберальної партії Феті Бея. Ця боротьба ведеться в справі оттаманських довгів.

Перед червоним судом.

„Пролетарська Правда“ під заголовком „Лінія гетьманського сотника“ пише: „Ярославецький район на Конотопщині вважають за район суцільної колективізації. У березні тут було колективізованих 70 відсотків селянських господарств, **тепер це число зменшилось до 34 відсотків**. На чолі райпаркому стояв Фесенко. Фесенко видавав себе за заробітника, але недавно виявилось, що він загеть мана служив у Київі сотником кулеметної сотні гетьманського війська, а як прийшов Петлюра, то також став на службу. Фесенків приятель Чемерис був не кращий від нього. Товаришів, що пробували критикувати їх — Фесенко й Чемерис усували з району. Вони за свого керівництва в районі допустились багато перекручувань, особливо підчас колективізації, вони крізь пальці дивились на роботу куркулів та їх прихвостнів, потакували тим, хто дискредитував лінію партії в справі колективізації. Деякі партійці комсомольці намагались боротись із Фесенком та Чемерисом, але їх намагання не мали позитивних наслідків“.

„Пролетарська Правда“ додає, що в цю справу вмішалась влада і „гетьманський сотник“ стане перед судом.

Настрої серед комсомольців.

АТЕ. Рига. „Комсомольская Правда“ оголошує алярмуючі відомости про опозиційні настрої серед комсомольців. У фабриці автомобілів в Нижнім Новгороді молоді комуністи заявили представникові партії: „Коли замість зупи даєте помиї, то ліпше не говоріть промови про „пятилітку“ позички та стан апровізації“. У фабриці „Двіґатель революції“ молодий комуніст Кащеєв заявив на робітничому вічу:

„Чи працюємо чи ні, то всеж нічого не доробимося. Більшовицькі директори й адміністрація відносяться до нас гірше, як давні власники фабрик“. У фабриці „Красний Цінковальцик“ комуністична молодь влаштувала справжній бунт, тому, що влада зменшила робітничу платню. У фабриці „Красная Етна“ молоді комуністи вислали до влади меморіял в якому пишуть: „Чи можна говорити про будову соціялізму, коли хліб видають нам тільки на картки?“

Антимілітаризм комуністів.

З Берліна подають, що Ц. В. К. затвердив новий закон ухвалений радою народніх комісарів про загальний обовязок військової служби населення СРСР. Червона армія буде доповнена й зміцнена „узброєним народом“. Кожний горожанин мусить повнити військову службу, як не при війську, то у військових заведеннях і т. д. У вищих школах військовий вишкіл є обовязковий. Селянство буде обучуване військовими інструкторами у ширшому розмірі як досі. Цілий СРСР. має змінитись в „узброєний народ“.

Повстанчий рух на Білорусі.

„За Свободу“ пише, що в борисівськім окрузі на Білорусі появились повстанчі відділи під командою б. сотника Пашелеєва. Повстанці нападають на радянські установи. Також у минському і полоцькому округах іде боротьба з повстанцями, яким допомагають селяни, невдоволені реквізиціями збіжжа. У минському окрузі в останніх часах було 150 кривавих сутичок із селянами. У минську відбулась окрема нарада в справі ліквідації повстань.

Передвиборча боротьба в Німеччині.

Берлінська преса повідомляє, що в Нірнберґу підчас віча прийшло до кривавої боротьби між національними соціялістами і комуністами, в якій то боротьбі було аж 70 осіб ранених. Поліція арештувала багато осіб, а коли це не припинило бійки, покликано пожежну сторожу, яка обливала водою гарячі комуністичні голови. У Гамбурґу була бійка на ножі між національними соціялістами і націоналістами. В Лінебурґу в бійці поранено 5 комуністів. У Лянґвольксрсдорфі національні соціялісти розігнали палицями комуністичне віче.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Лист до малого фейлетоніста.

Дорогий друже Галактіоне!

Приходять до тебе, до редакції листи й люди із тривожними запитами: „що з тобою?!" Ми показуємо їм твій стіл, засохлий каламар і заржавіле перо.

— Недужий?

— Шось нібн так: на рідній літниську

— Що йому бракує?

— Цього стола.

— То він пише всі фейлетони тут?

— Не тільки фейлетони, але і все інше. листи, поезії, векслі. Це його спіристичний столик: коли тільки торкнеться його, відзивається дух. А на іншім ані руш.

Один із твоїх великих почитувачів Базьо В. приніс нам цілий фейлетон на тему стола. Він оповідає в ньому, чому після кількоденного побуту в чудових скільських горах мусів утікати назад до Львова. В українських літниськових заведеннях, куди попадають не лише земляки, завели таку інституцію як „український стіл". Є це збірне сідалище, довкола якого сажають примусово усіх земляків залежно від їх ранги серед української ієрархії. Найстрашніша річ, коли хтось має славу „веселого товариського мужа". Тоді все застільне товариство дивиться такому мужеві в рот і жде на „віца". Що значить така „ранга" ти знаєш найкраще, Галактіоне!

Обсіли тебе певно твої знайомі, мов мухи обсідають літника і ждуть якогось „малого фейлетону". А це тільки „злостить" і ти пером мухи беш...

А може не стіл, а ліжко? Ліжко — може ти замітив це — притягає до себе всякі „б": бебехи, блохи, блощиці, безділля, безбожників... Писати на нашім літниську в ліжку — тяжка річ, а поза ним... Про що писати, коли всі і так виїхали на „свіжий воздух" і самі знають, чим він пахне, правда?

У поганий час ти вибрався в гори! Тут у нас щодня дощ: — попросту розкіш працювати в редакції! А актуальних сензацій? Революція в „Центросоюзі" і в Китаї, Мекдональд в Обераммергав, а Троцький у Францесбаді, Бурма дістає автономію, а „Україна" три голі від „Гасмонеї", африди облягають Пешавар, а всі наші кревняки та знайомі стіл із кіновими картами... Жити тепер у Львові насолода! По вулиці ходить стільки соломяних вдівців і вдовичок, що магістрат, з огляду на „публичне безпеченство" заборонив кидати сірники на землю!

Що там гори і ріка в порівнанні з тими горами матеріялу та морем вражінь, які має Львів! У міродатних сферах кажуть, що деякі заплутані справи нашого політично-громадського життя саме тепер міг би розвязати тільки ти у своїх фейлетонах! Отже...

Правду кажучи: виїхав ти від нас з гріхами, наробив їх на лоні природи певно ще більше, але що-ж робити? Пишемо до тебе через газету як родичі. від яких утікла у світ прогрішенена дитина: **Kehre zurück, alles verziehen!**

Твій

Жак Іжак.

Клеветників під суд!

Друга скарга проти Ю. Цісика.

З канцелярії адвоката д-ра Івана Волошина ми отримали слідуючого листа з просьбою поміщення його:

„В звязку з кампанією Юліяна Цісика проти директорів „Центросоюзу", з доручення дир. Сильвестра Герасимовича вношу проти Юліяна Цісика карне донесення. Львів, дня 16. серпня 1930 р. — Д-р Іван Волошин.

НОВИНКИ

— З нинішним числом розсилаємо чеки „Рідної Школи" з горячим закликом до громадянства, щоби поспішило з негайною допомогою Товариству. Не смів пропасти ані оден чек. Прийметься й найменший даток, а на такий може здобутися кожний, що розуміє велику виховну працю „Рідної Школи". 267

— Черче. Дирекція Мінерального Живця Черче подає до відома, що від дня 20. серпня починається третій сезон, в якому ціни купелів та удержання знижені. III-ий сезон тревае до кінця вересня. 258 3-3

— Після повені арештувань. Як довідуємося в тернопільських арештах перебувають досі: 1) Тарнавський Мирон — Золочів. 2) Галиш Осип — Золочів. 3) Гошовський Богдан — Золочів. 4) Малюца Іван — Нове Село, пов. Збараж 5) Борщ Богдан — Нетреба, пов. Збараж. 6) Залуський Олекса — Збараж. 7) Коцюмбас Ярослав — Бібрка. 8) Длюбинський Тусько — Павлівка к. Залозець. 9) Янишин — Гаї Ве.. к. Тернополя. 10) Романюк Ярослав, 11) Романюк Антін, 12) Чубатий Степан. 13) Рущак Михайло, 14) Луговий Артим — Тернопіль. 15) Бринявський Василь — Львів. 16) Осінчук Роман — Гниличкн, пов. Збараж. Цього останнього відставлено на днях до Львова. Всім арештованим закидають приналежність до УВО і незабаром мають перевести їх до Львова.

— Курс кооперативного книговодства. Однорічна сільсько-господарська школа Т-ва „Просвіта" в Милованні маючи в научній програмі науку кооперації, уладжує кожного року спеціяльні курси кооперативного книговодства. В цьому році уладила школа в часі від 15. V. до 30 VI. шеститижневий курс кооп. книговодства і діловодства. Крім 15 учеників школи вписалося на курс 22 учнів, так що всіх учасників було 37. Учні були з 17 ріжних повітів (в тім 13 з товмацького, 3 з рівенського, 1 з ковенського повіту), в віці від 15—34 літ. На 22 учасників курсу було 18 висланих кооперативами, кружком „Сільського Господаря" 1, а на власний кошт було 3. На програму курсу зложилися: нарис кооперації, кооперативне книговодство, ветеринарія, пасічництво, молочарство і контроля молочностти, рахунки і огляд української літератури. На курсі викладали крім сталих учителів школи, п. В. Кубаєвич, ревізор РСУК, лікар вет. д-р М. Миколаєвич і інж. М. Боровський. Виклади відбувалися щоденно від 7—12 год. передпол. і від 2—5 год. пополудні. Крім теоретичних викладів переводили учні також практичні вправи з молочарства, пасічництва і ветеринарії. За виїмком учасників з села Милован-

---

ІВАН ФИЛИПЧАК.

Там, де світ дошками забитий.

Нелегка подорож. — Вічний кандидат на посла. — Можливости розвитку. — Тяжка культурна праця. — Своєрідні риси.

Дістатися нині до Волосатого, нелегка річ. Ведуть туди дві дороги, одна зі стації Устрики Долішні через містечко Лютовиска (58 км.), або залізницею на Турку зі стації Соколики і відси лісовою колійкою 5 годин їзди до Устрик Горішних, відтак іще 8 км. пішки або верхом. Їхати лісовою колійкою, не дуже то безпечно, бо можна головою наложити і фірма нерадо пасажирів приймає, бо нераз мала неприємности і таганину по судах за людське життя. Тому я нею не вертався, а драпався з поворотом через найбільші хребти до стації Соколики.

Треба також запастись у туристичну легітимацію, або спеціяльний дозвіл від старостева на побут у надграничній смузі. Цього року я таких легітимацій не мав, бо мені минулого року казали „шандарі" у Сянках, що вистарчить урядова легітимація. Одначе командант граничної сторожі у Волосатім сказав мені, що він ліпше знає приписи як „шандарі" у Сянках, що такої легітимації треба. Наш спір закінчився тим, що ми випили пару фляшок „окотимського", якого достарчив нам тамошній нащадок „князів" війт Левько. Він крім „менталя" має також шинк з пивом. Менталь цей, не дістав він як пише „Ґазета Поранна" у „Зиґзаках" за знайомство з міністром Складковським, а за те, що своє начальство він дуже поважає, цілує його в обі руки і обіймає за ноги.

Цей нащадок „князів" цікавий іще тим, що він, хоча анальфабет, але вічний кандидат на посла, при повнім здоровлі в сімдесятці. Ще за Австрії лютовиські писарі вмовили в нього, що він мусить бути послом, але... треба дати гроші... Він спродав ґрунт, роздав гроші кому слід і ждав у „Лютовишах" цілу ніч на вислід виборів. Вкінці писарі прочитали йому якусь телеграму, яку самі написали, що він запізнився з грохи. Одначе він любить дуже, як йому в нині хто скаже „пане посол". Коли я його цими словами привітав, усміхнувся і додав:

— Дай Боже, щобисьте в щасливу годину вимовили, я так й думаю, що ще буду, бо мав тепер „пораптя".

Це сказавши подивився на свій менталь і моргнув до мене. По приказу лютовиських підпанків, поставив він собі ще за Австрії хату з комином, бо до нього, яко до будучого посла може заїхати міністр, або й цісар! А на новім домі побудував собі „казальницю" на те, щоби міг промовляти до народа, як до нього з усіх гір народ зійдеться на нараду як до посла. Ця проповідниця на глум, красується на його хаті, одинокій селянській хаті з комином. Вправді не діждав він у себе гостити австрійського міністра ані цісаря, але таки був у нього польський міністр, яко у „перли" між війтами, дарма, що він завдяки знайомству з підпанками зійшов з 77 морґового господаря на 7 морґового бідака...

Околиці Волосатого такі гарні, що тут можна би подумати поважно про наше будуче Закопане, а саме долину горішнього Сяну і його притоків. Природні лісові богацтва, експльоатують потрохи жидівські лісові колійки, в Ступосянах показуються багаті джерела нафти, а до мінеральних джерел, яких повно по лісових ярутах, іще ніхто не заглядає. Місцями видно сотні сягів букового дерева, яке задля фінансової скрути і загальної стаґнації у деревнім промислі стоїть не вивезене — і, здається, довго ще тут буде стояти

Найближча околиця Волосатого і саме Волосате красується лише здоровими буковими лісами: чатинні ліси не вдаються тут зовсім. Тут був би знаменитий інтерес для наших столярів, переважно майстрів до виробу крісел на віденський фасон. Можна би започаткувати фабричку діточих забавок. Маю надію, що тоді нащадки колишніх „князів" — перестали би мріяти про дурниці, а взялись би до роботи і весь вільний час, якого мають за богато, — виповнили би пожиточною працею. Згодом розвинулась би у народі національна свідомість, і гордість на своє імя, до чого тут іще дуже далеко, тимбільше, що всякі чужосторонні опікуни бояться, щоби ця іскорка національної свідомости не спалахнула ясним полумям. Тому оточують вони народ своєрідною опікою, а місцевого пароха, людину наскрізь чесну, ідейну, яка працює для добра свого народу, оголошують за найбільшого ворога держави.

А все-ж таки народ своїх „опікунів" дуже не любить. Доступ до Волосатого трудний, і всяка праця культурна тут тяжка, передовсім пароха, який обслуговує три села, при чім віддалення від церкви на третє село 15 км. тяжкого гірською дорогою. Зимовою порою треба виїхати досвіта, як на дворі цілком темно, з термосом у кишені, а вертати до дому знов у померках — темним вечером.

Кухня пароха все повна людей, все за порадою, від ранку до вечора, а найбільше жінок до пані матки за ліками. Її домова аптичка ніколи не замикається, бо до осідку найближчого лікаря до Лютовиск 35 км. Давніше працював там наш чоловік д-р Кобільник, що добув собі славу другого Панчишина; відколи перенісся до Самбора народ з гір і тут до нього їде як на Кальварію.

Хоча доступ тут такий тяжкий, а таки візитував цю парохію в році 1884 епископ Снігурський. Був він у Волосатім 26. червня і підписався у метриках при латинській записці по українськи: **Snihurskyj.** Народ до своєї церкви привязаний дуже, переважно зверхніми формами обряду, хоча в глибині душі богато в нього первісного, дикого. За теперішного пароха була тут і місія, були найгарніші проповідники, які своїм могучим словом порушували серця найтвердших грішників до плачу, а у волосатців не викликали ніодної сльози: вони слухали цих слів, якби це не до них.

Коли священик подбав за вчителя і відступив у своїм мешканні кімнату на клясу, хтось там шепнув учителеві, щоби забирався, бо вони не можуть ручити за його життя. Учитель утік. Один з волосатців, чоловік енерґічний, рівнож з „фамілії князів", що має хату з комином, побувавши в Америці, хотів стати війтом. Його не вибрали, бо він будував би зараз школу, робив би дорогу, ставив би нову церкву, тому його і не вибрали.

Звичаї та обичаї у волосатців сягають ще глибокої давнини. Коли збудують печ у курній хаті, випалити мусять її вогнем добутим із потирання дерева об дерево, — інакше не буде щастя. Обряди весільні, а особливо похоронні звані „лопатками" надаються лише до етноґрафічних збірників, задля своєї дикости та вульґарности.

Мова у них гарна, чиста, милозвучна, наголос правильний, ні одного польонізму нема. У бесіді вражає нас характеристичне „нем" замість „лем", „са" замість „ся" (мивса, чесався), а передовсім незвичайно змягчене „сцьо" замість „що" і т. д. Народніх співанок, додаткових молитов — велика сила. Мельодії їхніх пісень чисті, поважні, милозвучні, стоять на границі між бойківськими аріями і лемківськими — являють щось нового самі для себе творять оригінальну цілість

ня і поблизьких Юрківки і Рошнева, всі учні мешкали в шкільнім приюті, маючи цілковите удержання за оплатою 10 дол. за 6 тижнів. Курс закінчено іспитом 28. червня. На 37 учасників склало іспит: 20 учнів з дуже добрим поступом, 7 з добрим, 9 з достаточним, а 1 учень не був клясифікований. По іспиті попращав учнів управитель школи інж. Е. Бриликський, заохочуючи відходячих до невпинної праці на місцях над економічним відродженням села.

— **Пересторога.** Управі Українського Т-ва Допомоги Еміґрантам з В. України у Львові стало відомо, що якийсь панок, який називає себе Борисом Браницьким, нібито сином бувшого російського посла, ходить по людях, збирає гроші і називаючи себе українським еміґрантом твердить, що від нашого Т-ва дістав допомогу, що скінчив духовний семинар у Львові і т. п. нісенітниці. Управа Т-ва попереджує громадянство, що вона згаданого панка за українського еміґранта не вважає і його не знає. Просимо замість безпосередніх допомог давати датки Т-ву, направляючи до нього прохачів на адресу: Львів, Руська 3/III. п. — Голова: **Магалевський**, секретар: **Храпко.**

— **У українського життя в Калуші.** В неділю дня 24. ц. м. старанням Повітового Союзу Кооператив, філії „Просвіти" і кооператив Хліборобський Союз та Пов. Спілки Торг. Згода відбудеться **в Калуші повітове кооперативне свято** із програмою: Архиерейська Служба Божа при участи митроп. Шептицького. Співатимуть хори із Калуша, Загіря, Хотіня; 2) святочна академія; 3) похід вулицями; 4) фестин; 5) Ювилейний концерт з нагоди 30-літних роковин митроп. Шептицького. У програму цього концерту входять: реферат пос. М. Струтинського, хорові продукції студентського хору і хору „Просвіта" в Калуші, декламації, твори Бетовена у виконанні відомої в Калущині пяністки п. Ірини Решетиловичевої, сольоспіви п. О. Дівничевої. Фортепяновий супровід обняла п. Решетиловичева, диригентуру п. М. Дуда.

Поперетинання телеф. і телегр. дротів довкола Львова.

В ночі з 16. на 17. серпня ц. р. невідомі справники поперетинали телефонічні і телеграфічні дроти на залізничих лініях Львів-Перемишль, Львів-Стрий і Львів-Станиславів. „Слово Польске" впевняє своїх читачів, що це зробили члени У. В. О. Дроти поперериване біля 11 год. в ночі у віддаленні коло 3 км. від головного двірця у Львові.

Справники втікли під ословою ночі. На місце перерваних дротів виїхали негайно відділи поліції і залізничих та почтових техніків, які коло год. 10 рано в неділю направили дроти і навязали контакт з краєм. Поліція веде енерґійне слідство. Після звідомлення П.А.Т.-а телефонічні і телеграфічні дроти поперерывали або члени У. В. О., або комуністи з нагоди обходу комуністичного свята в дні 15. серпня ц. р.

Пожежа фільварку.

В суботу 16. серпня ц. р. згоріли біля Городенки в год. 10. в ночі три стирти жита вартости 12.000 зол. власности п. Любомірського. Польська преса пише, що вогонь повстав в наслідок підпалу.

Замкнення Канади перед еміґрантами.

З Оттави повідомляють, що новий канадійський міністр іміґрації Ґонтов, член консервативної партії заявив, що Канада буде замкнена перед еміґрантами з Европи з причини безробіття в Канаді. На будуче будуть допущені до Канади лише багатші еміґранти-селяне, які зможуть закупити фарму і ці еміґранти, що їдуть до свояків. Обмеження іміґрації не відносяться до купців і туристів. Еміґранти, які вже є в дорозі до Канади, будуть в частині допущені. Замкнення Канади перед еміґрантами погіршить безумовно становище нашого селянства.

Воєнний стан у Шангаю.

З Пекіну надійшли тривожні вісти, що велика повінь навістила полудневий Китай і полудневo-західну частину Манджурії. Біля 3.000 селян згинуло. Богато селян схоронилися на деревах та дахах домів, де гинуть з голоду. Нанкінський уряд проголосив воєнний стан у Шангаю і Ганкові. Його війська розгромили військо ґен. Фенґа і здобули місто Тсінанфу. Тепер приготовляються до наступу на кит. комуністичну армію з цілею здобути місто Чан-ча.

Поражка афридів.

А. Т. Е. Льондон. В пятницю 16. серпня ц. р. прийшло до кривавої боротьби на полудне від Пешавару між анґлійськими військами і афридами, яких розгромлено. На побоєвищі африди залишили 36 убитих і багато ранених. Страти анґлійців невеликі. Ескадри літаків переслідують утікаючих афридів.

Домагання Ґандія.

А. Т. Е. Льондон. В пятницю 16. серпня ц. р. скінчилися переговори трьох провідників індійських націоналістів з Ґандієм у місті Пуна, де сидить Ґанді у вязниці. Ґанді написав у порозумінню з цими провідниками листа до віцекороля Індій, в якому домагається сповнення умовин, від яких узалежнює перервання бойкоту анґлійських товарів, понехання непослуху владі і свою участь у переговорах з анґлійським урядом. Лист доручить віцекоролеви один з трьох провідників, а два інші провідники, а саме Неру і його син вернуть назад до вязниці в Алягабаді.

Зі спортового життя.

Лехія-Україна 7 : 0 (2 : 0).

Катастрофальна програна України, яка після важкого мечу з Гасмонеєю цілковито вичерпалась і заломилась. Україна виступила в звичайному складі, тільки з Ярошом на лівому крилі замість Маґодького. Лехія в повному складі.

Початок гри ніяк не ворожить такого висліду, що більше, напад України робить кілька гарних потягнень, а воротар Лехії якимсь чудом боронить дві бомби Кобзяра. Зате Лехія має більше щастя і в 8. мін. правий лучник Лехії Русецький стріляє, а Ревера на воротах відбиває за слабо і перший ґоль для Лехії. Ще двацять мінут гра цілком рівнорядна, але коли необставлений Крук у 30. мін. стріляє для Лехії другого ґоля одинацятка України зовсім упала на силах. При стані 2 : 0 судця відсвистує половину. Та зараз на початку другої половини впали протягом 15 хвилин дальші чотири ґолі, що їх має на совісти Ревера, бо стремований пускав такі стріли, які, здається, дитина зловилаб. Коли ще до того судця подиктував не дуже слушного карного проти України і виключив Грещука з гри, Україна вже тільки боронилася до кінця від двоцифрового висліду.

Такий високий вислід безперечно незаслужений для Лехії, яка мала небувале просто щастя; в кожному разі грала вона просто концертово, а всі акції нападу України ломилися на II залінії обороні: Пайонк і Орач. В Україні незвичайно слабо випала цим разом поміч, найліпше представлявся ще Грещук в обороні і Петрів у нападі.

Судця п. Ґуліч скривдив Україну признанням ґоля Лехії, якого Ревера зловив ще на лінії і неслушним виключенням Грещука. — Видців до 1.500.

КЕРУЛЄТ III.—ПОҐОНЬ 2:1 (0:0).

Відплатні змагання поміж Поґонею і мадярською дружиною скінчилися заслуженою побідою Керулєту. Мадярська дружина виявила неабияку техніку, чого бракувало Поґоні. Судя Стшелецкий. Видців біля 3.000.

ЛІҐОВІ ЗМАГАННЯ.

Лодзь. Л. Т. С. Ґ. — ЧОРНІ 0 : 0.
Варшава. ПОЛЬОНІЯ—Л. К. С. 4:2 (0:0).
Краків. КРАКОВІЯ—ВАРШАВЯНКА 3 : 0 (1 : 0).
Катовиці. РУХ—ВАРТА 1:2 (1:0).

А-КЛЯСОВІ ЗМАГАННЯ.

Львів. ЧОРНІ І Б—ГАСМОНЕЯ 3:1 (3:1).
Стрий. ПОГОНЬ—СВІТЕЗЬ 2:2 (2:2).
Перемишль. ПОЛЬОНІЯ—ЯНІНА 5:0 (1:0).
Ряшів (пятниця). РЕСОВІЯ — ПОҐОНЬ (Стрий) 2:0 (2:0).
Станиславів. РЕВЕРА—РЕСОВІЯ 2:0 (0:0).

АНТІН РУДНИЦЬКИЙ. 5)

Через Крим і Кавказ.

(Продовження.)

„Вавилонська" вежа. — Зелений Ріг і Борнсон.— У глибину Кавказу.

Батум не всі ще нині знають: столиця автономної республики Аджарістан. На Кавказі що місто, то інша республика, інший нарід. Напр. місцевості, які ми перепливали безпосередньо перед Бабумом, належали до Абхазії. Чим мешканці одної ріжняться від мешканців другої — поняття не маю. Але одну головну і спільну рису всіх знаю з певністю: кричать так, немов би говорили тільки з глухими.

Батум, найважніший торговельний порт Чорного Моря, взагалі вавилонська вежа всяких народів. Тут є вірмени, греки, осетинці, турки, татари, перси, грузини, курди і ще з десяток два народів незнаних навіть із імені. На вулиці, побіч дам у модних туалетах — є тут м. і. багато анґлійців, мабуть у торговельних справах — сила жінок у довгих чорних сукнях, з обличчам заслоненим аж під очі „чадрою"; побіч мущин, убраних від стіп до голови у білий ситківковий стрій, — туземці в черкесках, чоботах, папахах — із невідлучним кинжалом посередині пояса. Кажуть, що ці кинжали легко сидять в похвах — і на нагоду, побачити їх блеск, чи навіть почути їх гострість довго чекати не треба. Досить, наприклад, трохи довше подивитись на одну з тих дам, загорнених таємно від стіп до голови...

Вечором вулиці Батума мають зовсім інший вид як у день. Тоді місто має сонний вигляд; хто конче не потребує, той сидить краще дома, щоби не ходити в тому розпаленому воздусі. За те вечором на вулицях рух; ресторани — столики стоять на тротуарі — повні, всі крамниці відчинені до пізної ночі. Мороженe подають порціями такої величини, що його ледви можна зїсти. В цукорнях — найкращі тіста, які я бачив у Радянському Союзі.

Але і той вечірній вуличний рух видається спокійним у порівнанні, що діється ранком на т. зв. турецькому базарі. Гори овочів, міліони мух, мурашник людей — все те тиснеться, топчеться на відносно малій площі. Тут курдийські жінки, десь із вершків гір, продають в оригінальних, деревляних посудах „мацоні" — квасне молоко; — там ґрупа мущин окружила когось, що продає шмуґльований тютюн із Туреччини (границя під боком!). Над усім тим рій голосів на всяких можливих (і неможливих!) мовах.

Підміською, т. зв. „літньою" залізницею, в зовсім відкритих ваґонах, їдемо раз до Зеленого Рогу й їдемо до ботанічного саду, що є побіч стації. У порівнанні з ним оба парки, які я недавно бачив — Воронцовський в Алупці і Нікітський сад — видаються якимись мініатюрними, мізерними городчиками, на які не варто й звернути уваги. Парк на Зеленому Розі таких розмірів, що находившись дві-три години, бачимо тільки його малу частину. Парк поділений на окремі частини, з яких кожна для себе величезний простір. Є тут південно-американський відділ виключно з фльорою Південної Америки, є північно-американський, де ростуть тільки дерева і ростини, які можна стрінути в Півн. Америці і далі так само частини: австралійська, японська, півн. азійська і не розбереш усіх. З жалем виходимо з цього парку і автом вертаємо до Батума.

Після довгих нарад на тему: куди нам їхати далі? — рішаємо подивитись на Боржом, літнисько, де є жерела звісної мінеральної води. З тяжким серцем прощаємо море — в останнє ми купались на Зеленому Розі; від тепер більше в часі нашої подорожі його не побачимо. З трудом дістаємо білети на поїзд і мчимо в глибину Кавказу.

Дорога чудова. Гори, ліси, ріки. Незабаром ми вже на території Грузії. Бачимо безліч руїн старинних грузинських замків, звичайно високо на скелях, куди ледви можна дістатися. Після 8-годинної їзди пересідаємо на стації Махач-Кала на поїзд до Боржому і за дві години ми на місці.

Багаті досвідом із Батуму, які бувають готелі, укладаємо новий плян і рішаємо надалі його триматися: дами лишаються з річами на двірці, мущини їдуть шукати готелю. На щастя, саме в найкращому — зветься „Мінеральні Води" — находимо кілька вільних кімнат. Під вікнами шумить гірський потік; побіч кураційний дім з лазничками, з другого боку парк з двома джерелами Боржома. Тьфу! вода, яка і так не дуже смачна (має сильний відсоток йоду) тут, без ґазу, ще гірша. Добре що ніхто з нас не мусить її пити для здоровля, а тільки „для спорту"!

Яка величезна ріжниця температури! Вчора в Батумі тропікальна спека, сьогодні, в Боржомі, поміж високими горами і лісами, вечором треба одягати плащ! А після батумського гармідеру — тут ідеальний спокій і блаженна тиша. Для відпочинку душі і тіла — одиноке місце. Але нашій компанії це не в голові. Посидівши три чи чотири дні маємо цього досить. Видаємо одноголосно Боржомові свідоцтво: нудно! — і гайда далі — до столиці Грузії, Тифлісу.

І ця дорога таксамо гарна як попередня. І тут на кожному майже кроці руїни замків, церков, манастирів — які говорять про старинну історію та культуру Грузії. З одного боку ця старовина, памятники, з перших століть людської доби — з другого зразок сучасної техніки: рівнобіжно з шинами йдуть два проводи, якими спроваджують нафту від Баку аж до Батуму!

Чудовий вид на долину, де між горами лежить Тифліс, коли темним вечором підїзджаємо до нього. Рідкі спочатку, і далекі світла, починають рости, кріпшати, ставати щораз рясніщими, в міру того як поїзд зближається до міста. Врешті ціле море світел перед нами. Це Тифліс у ночі.

(Продовження буде.)

Студентські справи.

Т-ВО „МЕДИЧНА ГРОМАДА" У ЛЬВОВІ.

Вписи на лікарський виділ і фармацевтичний відділ львівського університету.

Виділ Т-ва „Медична Громада" подає цим до відома всім заінтересованим, що умови прияття на медичний факультет і фармацевтичний відділ Університету Я. К. у Львові є такі: Подання треба вносити на приписаних бланкетах від 1. до 10. вересня ц. р. до Деканату при вул. Марщалківській в приписаних урядових годинах. До подання долучити: 1. свідоцтво зрілости в оригіналі; 2. свідоцтво з 7-ої і 8-ої кл. гімн.; 3. метрику уродження; 4. куррікулюм віте (короткий опис життя). Якщо гімназійний абсольвент має якусь перерву по матурі, то мусить долучити свідоцтво моральности. Ті студенти, які переносяться з іншого університету, долучають свідоцтво відходу. Всі ті, які мають військові (польські) документи, повинні їх теж долучити. Крім цих залучників кожний кандидат мусить предложити посвідку університетської лікарської комісії (гляди статтю нижче).

На приняття можуть в першій мірі рефлектувати сини або доньки лікарів, а дальше ті, що зложили іспит зрілости з відзначаючим поступом. Всяких інформацій в справі приняття і вписів уділюватимуть дижурні М. Г-ди у власній домівці при вул. Супінського ч. 21 (Акад. Дім) щоденно від дня 28. серпня до 10. вересня ц. р. в годинах між 10—12. передпол. Всі ПП. Товариші, котрі будуть вносити подання в справі приняття на мед. студії, нехай у власному інтересі зголосяться в Т-ві „Медична Громада" в поданих урядових годинах. Всіх неприйнятих на медичний факультет у Львові, проситься подати нам особисто або листовно зараз після полагодження їх подання такі дані: імя і прізвище, рік уродження, де кінчив студії, з яким успіхом здав матуру і мотиви відмовного полагодження.

З огляду на обмежену кількість місць на фармацевтичному відділі, першенство матимуть всі ті, що предложать до вище згаданих залучників свідоцтво аптикарської практики, затверджене Т-вом Аптикарів.

Ближчих інформацій уділяють дижурні „Медичної Громади" у вище означеному часі.

За Ферійну Комісію

В. Остап, голова, *Р. Кузів*, секретар.

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Емілія з Солтикевичів Присташ, жінка бл. п. о. Іллі Присташа, бувшого пароха в Михнівці, померла по довгих і тяжких терпіннях, заосмотрена Найсвятішими Тайнами, дня 20. липня цього року в Устріках-Ясені в 73. році життя. Похорони відбулися дня 22. VII. В. І. П.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 16. ц. м. масло експортове 4·50 зол.; десерове 4·40 зол.; літра молока 25 сотиків; літра сметани 1·30 зол.; копа яєць 6·20 зол.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр: Замкнений.

Малий Міський Театр: Понеділок, год. 8. веч. „Гріх із ясного неба" Кеджинського.

Кіна.

АПОЛЬО: Анджеліта.
КАСИНО: Симфонія змислів, та біле пекло в Піц Палю
КОЛЬОСЕЙ: Нечинне.
КОПЕРНИК: Пат і Паташон — королі моди і невелика банда.
ЛЕВ: З причини відновлення салі й інсталяції звукового апарату кіно зачинене.
МАРУСЕНЬКА: Пат і Паташон — королі моди і невелика банда.
ОАЗА: Брати.
ПАЛЯС: Біда Гейша.
ПАН: Ніч божевільного і мистець безвічности.
ПАСАЖ: „Дальші пригоди Тажана і звукові додатки.
ПРОМІНЬ: З причини реконструкції замкнено.
СТИЛЕВЕ: Князь студентом.
ФАТАМОРГАНА: Перестерігаю та вуж без слюбу.
ХИМЕРА: Наджінка.
УТІХА: Послідна каравана та шафір леді Рошестер.

Програма радіо.

Второк 19. VIII. 1930.

Варшава (1411,7) 12.10 Грамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·40 Мандоліновий концерт. **Берлін** (418) 14·00 Грамофонові плити. **Стокгольм** (436) 18·00 Скрипкові мельодії. **Рим** (441) 13·30 Легка музика. **Лянгенберг** (473) 13·05 Концерт. **Прага** (487) 19·35 Концерт. **Міляно** (501) 20·40 Народні пісні італійські. **Брюссель** (509) 21·20 Кармен. **Відень** (516,3) 11·00 Капеля Сільвінга. **Рига** (525) 17·00 Концерт. **Мюнхен** (533) 12·30 **Будапешт** (550) 17·30 Квінтет на цимбалах. **Москва** (825) 11·00 Моцарт і Бетовен. **Ленінград** (1000) 16·30 Концерт. **Париж** (1725) 16·45 Радіоконцерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає.

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича. 246

Перемишляни:
19. VIII. Танок Венери.

Томорани:
20. VIII. Шлях до пекла.
21. VIII. Танок Венери.

До Т-ру заанґажовані артисти Т-ру Стадника п. Кемпова і Кемпа.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає.

ЗАСТУПНИК НОТАРЯ, старший, шукає часової або постійної посади від 1. вересня. Зголошення до Адміністрації під „Субститут". 255 2-4

ТОЛОЧУ ДЕСЕНІ на аксамітах і на плюшевих плащах навіть старих, знищених; відсвіжую, чищу, переробляю. **Волянська, Львів, Собіського 12,** тел. 17-04. 232а 3-7

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх, Львів,** пл. Марійська ч. 5. Купую бриляти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 2468

ПОШУКУЄМО машиністки, яка добре пише на машині по українськи і польськи. Зголошення: Василковий Дім Рутовського 23. 1—1

СОНЯШНІ 2 покої із кухнею зараз до винайму. Волинська 10 270 1-2

ПАННОЧКИ або студентів прийму на мешкання з харчем від 1. вересня у Львові, Вапова 14. II. пов. До кінця серпня слідуюча адреса: Добрянська, Дора к. Яренча. 268 1—2

ПРИЙМУ учениці на харч і мешкання, Устіяновичева, ул. Глубока 15. І. пов. 265 1—2

МАШИНІСТКУ (-а) яка вміє писати за диктатом на машині Адлер і знає канцелярійне діловодство, прийме негайно адвокат д-р Чировський, Борщів. Оферти з відписом свідоцтв. 266 1—3

РУТИНОВАНИЙ адвокатський конципієнт шукає заняття з днем 1. X., згл. 1. XI. п. р. Зголошення: Poste restante. Д-р К. Третяк, Золочів. 260 3-3

НА ПРОДАЖ корінний склеп — молочарня — трафіка — віддав шкільних приборів і прибори до кравецтва, газ, електрика, телефон, при склепі помешкання 2 покої і кухня, магазин і коридор. Інтерес істнує 25 літ, чинш дуже низький. Дуже добре місце. 269 1-1

НОТАРІЯЛЬНИЙ КАНДИДАТ (іспит.) змінить посаду. Зголошення з евентуальними услівями до Адміністрації „Діла" під „Нотаріят". 232 3—3

ШИРІТЬ НАШ ЧАСОПИС!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.